

ŞƏFFAFLIQ AZƏRBAYCAN

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

DÖVLƏT SATINALMALARINDA ŞƏFFAFLIQ MEXANİZMLƏRİ

SATINALMALAR ÜZRƏ STATISTIKA

Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən dövlət satınalma prosedurları nəticəsində bağlanan satınalma müqavilələrinin vahid reyestri yaradılıb və Agentliyin internet sahifəsində yerləşdirilib. 2014-cü il üzrə Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyi 10812 ədəd alqı-satqı müqaviləsi üzrə məlumat yerləşdirilib. 2014-cü il ərzində 620825221,40 AZN dəyərində satınalma həyata keçirilib.

Hal-hazırda dünyada dövlətlərin büdcələrinin 20%-i dövlət satınalmalarının həyata keçirilməsi zamanı xərclənir. Bu ümumilikdə dünya üzrə 9,5 trilyon dollar təşkil edir. Lakin xərclənən dövlət vəsaitlərinin 25 %-i, bəzən də daha çoxu (təxminən 1 ildə 2 trilyon dollar) korrupsiya nəticəsində itirilir. Beləliklə latent xarakterli korrupsiya dövlət vəsaitlərinin ictimai və dövlət ehtiyacları üçün xərclənməsini əngəlləyir, rəqabət mühitini korlayır, alınan mal və xidmətlərin qiymətlərini süni qaldırır, keyfiyyətini isə aşağı salır, ümumilkdə isə bilavasitə insan həyatını təhlükəyə atır. AR-da dövlət satınalmaları Dövlət Satınalmaları Agentliyi, eləcə də dövlət qurumlarının təchizat şöbələri vasitəsilə təşkil edir. Şəffaflığın artırılması və Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya dövlət satınalmaları sahəsində ədalətli rəqabətin təmin edilməsi üçün müvafiq normativ hüquqi aktların hazırlanmasını, eləcə də dövlət satınalmalarının həyata keçirilməsində internetin imkanlarından istifadənin genişləndirilməsini məqsəd kimi qarşıya qoyur. Bundan başqa, bugün dünya bazarında neftin qiymətinin düşməsi fonunda dövlət gəlirlərinin azalması dövlət xərclərinin optimallaşdırılması və qənaət edilməsi üçün obyektiv zəmin yaratmışdır. Dövlət vəsaitlərinə qənaət isə dövlət satınalmalarının şəffaf və hesabatlı keçirilməsi ilə mümkün ola bilər. Bu istiqamədə "Şəffaflıq Azərbaycan" təşkilatı şəffaf tender prosesinə dəstək vermək üçün "üç tərəfli dürüst tender müqaviləsi" modelini, eləcə də elektron tender ilə bağlı tövsiyələri dövlət qurumlarına təqdim edir.

DÖVLƏT SATINALMALARI ANLAYIŞI

Dövlət satınalması dövlət qurumu, yaxud dövlət büdcəsindən maliyyələşən institut tərəfindən mal, iş və xidmətlərin alınmasıdır. Bu xəstəxanalar üçün çarpayılardan, eləcə də məktəblər üçün dərsliklərin sifariş verilməsində tutmuş, dövlətin sifariş verdiyi maliyyə və hüquq xidmətləri, eləcə də yol, körpü və aeroportların tikintisi sahələrini də əhatə edə bilər. Dövlət tenderlərinin təşkilində məqsəd şəffaf, hesabatlı, ədalətli dövlət tenderinin təşkili nəticəsində mal, iş və xidmətlərin düzgün kəmiyyətdə, keyfiyyətdə və vaxtda, ən yaxşı təchizatçıdan, optimal şərtlər və adekvat müqavilə öhdəlikləri əsasında alınması olmalıdır. Düzgün tender prosesi ictimai və dövlət ehtiyaclarını nəzərə alaraq dövlət vəsaitlərinin təyinatı üzrə xərclənməsini təşkil etməli, o cümlədən iddiaçı podratçılara ədalətli rəqabət mühitini yaratmalıdır. Tender bir proses olaraq isə aşağıdakı 4 əsas mərhələdən ibarətdir:

Planlaşdırma

- Tender üçün ehtiyacın qiymətləndirilməsi
- Tender üçün tələb olunan sənədlərin siyahısının dəqiqləşdirilməsi
- Tender elanının ictimailəşdirilməsi

Tenderə müraciət

- Tender iştirakçılarının müəyyənləşdirilməsi
- Tenderin keçirilməsi

Tenderin qiymətləndirilməsi

- Tender təkliflərinin qiymətləndirilməsi
- Tenderin qiymətləndirilməsi hesabatının hazırlanması
- Tenderin qalibinin müəyyən edilməsi

İmplementasiya və Monitoring

- Tender müqaviləsinin layihəsinin hazırlanması
- Tender müqaviləsinin icrası
- Tender müqaviləsində mümkün dəyişikliklər
- Monitoring və Audit

MILLI FƏALİYYƏT PLANININ MONİTORINQI

Azərbaycan hökuməti 2012-2015 Korrupsiyaya qarşı Milli Fəaliyyət Planı çərçivəsində dövlət satınalmalarının təkmilləşdirilməsi və şəffaflığın artırılması istiqamətində öhdəlik götürmüşdür və indiyə kimi bu öhdəliklərin 45 %-ni icra etmişdir. Tam icra edilmiş öhdəliklər sırasında alqı-satqı müqavilələrinin vahid elektron reyestrinin yaradılması, eləcə də növbəti il üçün satınalma planlarının hazırlanaraq Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyinin saytında yerləşdirilməsi nümunə kimi qeyd edilə bilər. Ancaq elektron tenderlərin təşkil olunması, iddiaçıların şikayətlərinə çevik baxma mexanizminin yaradılması, korrupsiya halları barədə hüquq mühafizə orqanlarının məlumatlandırılması, satınalma müqavilələrinin icrasına səmərəli nəzarət mexanizmi və s. hələ də icra edilməmiş öhdəliklər sırasındadır.

DÖVLƏT SATINALMALARININ TƏŞKİLATI İDARƏTƏMƏSİ

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 may 1997-ci il tarixli fərmanı ilə yaradılmış Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyi dövlət vəsaitləri hesabına malların, işlərin və xidmətlərin (bundan sonra "mallar") satın alınması sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirir, ayrı-ayrı satınalan təşkilatlar isə (dövlət orqanları və müəssisələri, o cümlədən nizamnamə kapitalında dövlətin payı 30% və yuxarı olan təşkilatlar) bu malların alınmasına məsuliyyət daşıyır.

Agentliyin vəzifələrini əks etdirən Nizamnaməsi Prezidentin 20 fevral, 2003-cü il sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Bu qurumun vəzifələri sırasına

- dövlət satınalmalarını tənzimləyən normativ hüquqi bazanın yaradılmasında və təkmilləşdirilməsində iştirak etmək,
- dövlət təşkilatları tərəfindən malların müsabiqə əsasında satın alınmasının qanuniliyinə və müqavilələrin icrasına nəzarət etmək, mübahisəli məsələləri araşdırmaq və müvafiq qanunvericiliyi pozanlara qarşı tədbirlər görmək,
- satınalan təşkilatlara metodik və təşkilati dəstək vermək,
- dövlət satınalmaları haqqında sənədlərin ictimaiyyətə çatdırılmasını təmin etmək və dövlət satınalmaları üzrə illik hesabatları Prezident və Nazirlər Kabinetinə təqdim etmək daxildir.

DÖVLƏT SATINALMALARININ ÜSULLARI

Azərbaycanda malların satın alınmasının həyata keçirilməsi zamanı aşağıdakı üsullardan istifadə edilir:

Açıq tender-Dövlət satınalmaları haqqında qanunun 17-ci maddəsi bəyan edir ki, satın alınan malların məbləği qanunvericiliklə müəyyən olunmuş minimumu keçərsə satınalma açıq tender üsulu ilə baş tutmalıdır. Mövcud qanunvericilikdə bu minimum 50 min AZN kimi müəyyən olunmuşdur. Dövlət büdcəsindən 1.5 milyard AZN-dən çox vəsait alan təşkilatların satın aldıkları malların məbləği 5 milyard AZN-dən çox olarsa, Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi və tender predmetinə aidiyyatı olan digər müvafiq mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələri Komissiyada təmsil olunmalıdırlar.

Katirovqa sorğusu-Dövlət satınalmalarının kotirovka sorğusu üsulu ilə keçirilməsi üçün malların ehtimal olunan qiymətinin minimum və maksimum hədləri isə 5 və 50 min AZN-dir. Bu məbləğdən aşağı olan dövlət satınalmaları prosedurlardan azaddır. Ehtimal olunan məbləğ 10 min AZN-dən çox olarsa bu barədə bildiriş "beynəlxalq miqyasda geniş yayılan mətbuat orqanında və internetdə dərc edilir".Yuxarıdakı satınalma metodlarından başqa iki-mərhələli tenderlər, məhdud iştiraklı və qapalı tenderlər, bir mənbədən satınalma metodları da istifadə edilir.

MÖVCUD QANUNVERICİLİK VƏ PRAKTİKADA PROBLEMLƏR

Satınalmaların əks mərkəzləşməsi problemi

Satınalma üsulunun seçilməsində dövlət qurumlarının həddən artıq "müstəqilliyi" nəzərə çarpır. "Dövlət satınalmaları haqqında" Qanunda açıq tender dövlət satınalmalarının əsas metodu elan edilmişdir. Baxmayaraq ki, açıq tenderdən başqa tender üsulları qanunvericiliklə tənzimlənir, qanun onların sayını minimum həddə saxlamır. Qanun açıq tenderdən başqa satınalma metodlarının, o cümlədən iki-mərhələli tenderlər, məhdud iştiraklı və qapalı tenderlər, bir mənbədən satınalma metodlarının "bir qayda deyil, istisna olmalı"

LATENT KORRUPSIYA

2012-2015-ci il Korruptsiyaya qarşı Milli Fəaliyyət Planının 2014-cü il üzrə monitorinqi zamanı məlum olmuşdur ki, "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun 23.2-ci bəndinə əsasən, İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin nümayəndələrinin iştirak etdiyi dövlət satınalmalarında korruptsiya halları aşkar edilməmişdir. Həmçinin, Korruptsiyaya Qarşı Mübarizə üzrə Baş İdarə tərəfindən korruptsiya hüquqpozmaları barədə açıqlanan 2014-cü il üzrə illik hesabatda dövlət satınalmalarında korruptsiya halları aşkar edilməsi ilə bağlı heç bir məlumat yoxdur

olduğunu birmənalı formada ifadə etmir. Beləliklə, mövcud qanun satınalan təşkilatlara satınalma metodunun seçilməsi zamanı geniş qərarvermə səlahiyyəti verir. Bu da korrupsiyaya həssas qapalı və formal tenderlərin keçirilməsinə rəvac verir.

Tender komissiyalarının tərkibində kənar ekspertlərin təmsil olunmaması

“Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna əsasən satınalan təşkilat tərəfindən qurulmuş müvəqqəti işçi qrupları olan Tender Komissiyaları həmin təşkilatın adından satınalmaları həyata keçirir. Qanuna görə Komissiya müstəqil olmalıdır və qərarlarını qanuna müvafiq qaydada “tam müstəqil” verməlidir. Komissiyanın mövcud tərkibi satın alan təşkilatın ekspertləri və orada çalışan dövlət qulluqçularından ibarətdir (Komissiya sədri isə həmin təşkilatda vəzifəli şəxs olmalıdır). Lakin qanun Komissiyanın işinə müstəqil ekspertlərin cəlb edilib-edilməməsi səlahiyyətini müvafiq satın alan təşkilatın rəhbərliyinə həvalə edir. Beləki, 27.2-ci maddə qeyd edir ki, təşkilat malların qiymətinin müəyyən edilməsi məqsədilə kənardan eksperti “zəruri hallarda” dəvət edir. Aydın ki, dövlət orqanının əməkdaşları heç də həmişə ehtiyacların qiymətləndirilməsi, investisiyaların növünün və həcmnin seçilməsi kimi vacib təşəbbüslərə hazır olmaya bilərlər. Ona görə də, qanunun çatışmazlıqlarından biri də xarici ekspertlərin Komissiyanın işində iştirakını birmənalı tələb etməməsidir. Bundan başqa, Komissiyalar vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrini tender prosesinə fəal formada cəlb etmirlər. Həmçinin, Hesablamalar Palatası da dövlət satınalmalarının qiymətləndirməsini təşkil edə bilməmişdir.

Dövlət satınalmaları haqqında məlumatın məhdud olması

Qanun tender haqqında məlumatın xülasəsindən başqa, tender təkliflərinin, ofertaların və kotirovkaların öyrənilməsinə, qiymətləndirilməsinə və müqayisəsinə aid olan məlumatın (vətəndaş cəmiyyətinin araşdırmalar aparması) açıqlanmasını nəzərdə tutmur. Bu məhdudyyət dövlət orqanları tərəfindən aparılan satınalmalar haqqında vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və digər maraqlı tərəflərin tədqiqat aparmasına maneə törədir. Komissiyanın fəaliyyətinə tərəfsiz peşəkarların cəlb edilməsi və ictimaiyyətə açıqlanacaq məlumatın miqyasının genişləndirilməsi dövlət satınalmaları prosesi zamanı qərarvermənin hesabatlılığının və şəffaflığına artırılmasına kömək edə bilər. Satınalmalar üzrə Dövlət Agentliyi dövlət satınalmaları haqqında əsas statistik məlumatların reyestrini aparır və bu məlumatlar elektron qaydada əldə edilə bilər (2012,2013 və 2014-cü illərə aid). Bu məlumatlar satınalan təşkilatların və kontraktorların adını, satın alınan malların növünü və qiymətini əhatə edir. Tenderlə bağlı sənədlər, tenderə qatılmış malgöndərənlərin adları və qalib kontraktorların seçilməsinin səbəbləri kimi ətraflı məlumatlar mövcud deyil.

NAZİRLƏR KABİNETİNƏ EDİLMİŞ TƏKLİFLƏR

Agentlik “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna korrupsiyaya qarşı tədbirlərin səmərəliliyinin artırılması və tender prosesinin şəffaflığının və rəqabətliliyinin artırılması məqsədilə təkliflər paketi hazırlayıb 12 noyabr, 2012-ci ildə Nazirlər Kabinetinə təqdim etmişdir.¹ Təklif edilmiş dəyişikliklər sırasına daxildir:

- Satınalmaların planlaşdırılması və satınalma planlarının rəsmi internet saytında dərc olunması;¹
- Elektron satınalmaların tətbiqinin ümumi prinsiplərinin müəyyənləşdirilməsi;
- İddiaçılara ayrı-seçkiliyin tətbiqini istisna edən mühitin təmin olunması;
- Ehtimal olunan qiymətin açıqlanması;
- İddiaçıların sənəd təqdimi prosedurunun sadələşdirilməsi;
- İddiaçıların təkliflərinin qiymətləndirilməsi zamanı tələb olunmayan göstəricilər üzrə müqayisənin istisna edilməsi;
- Tenderlərdə iştirak haqqının tender elanı xərcləri, tender sənədlərinin çoxaldılması, paylanması və ehtiyac olduğu hallarda tərəcəməsi xərcləri ilə məhdudlaşması;
- Rəqabətsiz metodlardan istifadə imkanlarının məhdudlaşdırılması məsələləri öz əksini tapmışdır.

ŞƏFFAFLIQ MEXANİZMLƏRİ

Yuxarıda göstərilən problemlərin həlli istiqamətində dövlət satınalmalarının şəffaf təşkililə bağlı aşağıdakı iki şəffafliq mexazmi təklif olunur:

1. ÜÇTƏRƏFLİ DÜRÜSTLÜK SAZIŞI MEXANİZMI

Transparency International Təşkilatı dövlət qurumlarına, şirkətlərə və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarına dövlət satınalmalarının şəffaf təşkilində köməklik göstərmək üçün Dürüstlük Sazişi mexanizmi təklif edir. Bu saziş sifarişçi-dövlət qurumu, podratçı-şirkətlər, nəzarətçi-vətəndaş cəmiyyəti təşkilatı arasında bağlanır. Sazişdə hər bir tərəf ödəlik götürür ki, tender prosesində nə rüşvət ödəyəcək, nə təklif, nə də tələb ediləcək. Bundan başqa, Müstəqil Nəzarətçi Dürüstlük Sazişin çərçivəsində tərəflərin öz öhdəliklərinin şəffaf və məsuliyyətli şəkildə yerinə yetirilməsinə nəzarət edəcək. Dürüstlük Sazişinin əsas prinsipləri isə aşağıdakılardır:

1. Sifarişçinin hər bir rəsmisi korrupsiya hallarına yola verməyəcəyi barəsində öhdəlik götürməlidir, əks halda isə mülki və cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır.

2. Tenderdə iştirak edən hər bir iddiaçı podratçı tenderi udmaq üçün hər hansı rüşvət ödəmədiyi, yaxud ödəməyəcəyi barəsində öhdəlik götürməlidir.

3. Vətəndaş cəmiyyəti və dövlət qurumu tərəfindən birgə müəyyən olunan Müstəqil Kənar Nəzarətçiyə öz vəzifələrinin icrası üçün kifayət qədər hüquq və səlahiyyətlər verilməlidir.

4. Sazişin İddiaçı Podratçı tərəfindən pozulması zamanı aşağıdakı sanksiyaların tətbiq olunması nəzərdən keçirilməlidir:

- Müqaviləyə xitam verilməsi
- Zərərin sifariş verənə ödənilməsi
- Müqavilənin şərtlərini pozan podratçının gələcəkdə keçirilən tender proseslərində müəyyən müddət üçün uzaqlaşdırılması

İndiyə kimi Dürüstlük Sazişi mexanizmi Hindistan, Koreya, Pakistan, Argentina, Meksika, Kolumbiya, Avstriya və Almaniyada tətbiq edilmiş, ümumilikdə 300 podratçı tender prosesinə cəlb olunmuşdur. Bir çox hallarda dürüstlük sazişi böyük miqyaslı tikinti layihələrində tətbiq olunur. Misal üçün, Pakistanda Böyük Karaçı Su Təchizatı müəssisəsinin tikintisi Transparency International Təşkilatı tərəfindən monitorinq edilmiş, sonda ümumi büdcənin 15,83 %-i qənaət edilmişdir. Bundan başqa, Berlin Aeroportunun tikintisi də dürüstlük sazişi mexanizmi əsasında aparılmışdır.

Elektron satınalma mexanizmi

Satınalmaların vahid elektron portaldan idarə edilməsi korrupsiyanın qarşısını almaq üçün əsas alətlərdən biridir. Elektron satınalmanın aşağıdakı yan nəticələri də vardır:

BERLIN AEROPOTUNUN TIKINTISINDƏ DÜRÜSTLÜK SAZIŞININ TƏTBIQI

Almaniyanın yenidən vahid dövlət halında birləşməsindən dərhal sonra Berlin yaxınlığında böyük bir beynəlxalq hava limanı inşa edilməsi hələ 1990-cı illərin əvvəllərində Almaniya Federativ Respublikası ilə Berlin və Brandenburg ştatları arasında razılaşdırılmış idi. Bu məqsədlə Berlin şəhərinin meri İdarə Heyətinin Sədri seçilməklə üç dövlət orqanının pay sahibliyinə malik olduğu Flughafen Berlin-Schönefeld GmbH (FBS)¹ - məhdud məsuliyyətli cəmiyyət adlı özəl müəssisə yaratdı. Layihənin ümumi dəyəri 2,400 milyon avro (€2.4 milyard) təşkil edirdi və tikintinin tamamlanma tarixi 2011-ci ilin oktyabr ayına planlaşdırılırdı. 1995-ci ilin sonunda Transparency International Almaniya (TI-D) müvafiq qurumlara Dürüstlük Sazişi ilə bağlı yeni sənədlər təklif etdi. TI-D həmçinin FBS-in rəhbərliyini tender prosesini mümkün qanunsuz və ya hüquqa zidd əməllərə qarşı qorumaq üçün müstəqil kənar nəzarətçinin (monitorinq apararı şəxsini) təyin olunmasının vacibliyini vurğuladı. Bir neçə həftədən sonra TI-D və FBS-in menecerləri, eləcə də Dürüstlük Paktının ən mühüm elementlərini özündə əks etdirən Dürüstlük Paktı modelinin yaradılması üçün birlikdə çalışan işçi heyəti Almaniyanın hüquqi kontekstinə (hüquqi təcrübəsinə) uyğunlaşdılar. Hər iki tərəf eyni zamanda DP nəzarətçi qismində çıxış edəcək uyğun namizədin axtarışı ilə məşğul oldular. Bir neçə uyğun namizəd aşkar edildi və 2005-ci ilin yanvar ayında FBS tərəfindən iki ekspert təyin edildi. Qrup rəhbəri öz qüsursuz xidməti ilə fərqlənən və satınalmalarda dürüstlük prinsiplərinə və dəyərlərinə sadiqliyini sübuta yetirmiş, eləcə də nəzarətçi təyin edilməzdən əvvəl TI-D-nin üzv olmuş, Berlin şəhərindən (Şəhər-Dövlət) olan, təqaüdə çıxmış keçmiş satınalma mütəxəssisi idi.

-
- İctimai vəsaitlərin xərclənməsinə dövlət nəzarətinin güclənməsi, nəticədə dövlət büdcəsinə qənaət edilməsi
 - Biznesdə sağlam rəqabət mühitinin təşviq edilməsi, nəticədə tenderdə iştirak edən iddiaçı podratçıların sayının artması
 - Tender proseslərinin vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən monitoring edilməsi, nəticədə dövlət qurumlarının hesabatlılığının artırılması

Cənubi Koreya hər il elektron satınalma xidməti ilə 8 milyard dollar qənaət edir. Brazilya isə Elektron Satınalma sistemi isə proseduralara xərclənən vəsaitlərin 51 %-i azalda bilib. Dünya Bankının hesablamalarına görə isə elektron satınalmadan 6 %-dən 13 %-ə qədər ortalama qənaət etmək mümkündür. Bu əsasən tender sənədlərinin standartlaşdırılması, iddiaçının tender prosesində avtomatlaşdırılmış qeydiyyatı, müraciəti, nəhayət təkliflərin elektron qiymətləndirilməsi ilə mümkün olur.

Elektron tenderin həyata keçirilməsi artıq bir müddətdir Dövlət Satınalmalar Agentliyin gündəmində olsa da, bu istiqamətdə hələki ciddi irəliləyiş müşahidə edilməmişdir. Agentlik Nazirlər Kabinetinin tələb etdiyi 3 elektron xidməti göstərməkdədir, lakin bu xidmətlər dövlət satınalmaları prosesinin elementar aspektlərini əhatə edir. Agentlik elektron tenderi 4 mərhələdə təqdim etməyi planlaşdırır və hal-hazırda yalnız ilk mərhələ üzrə yekunlaşdırmışdır:

- tender elanlarının elektron səhifədə yerləşdirilməsi,
- tender sənədlərinin elektron səhifədə yerləşdirilməsi,
- tender təkliflərinin elektron qaydada təqdim edilməsi,
- tender təkliflərinin elektron qaydada qiymətləndirilməsi

Azərbaycanda dövlət qurumlarının tenderlərlə bağlı elan etdiyi məlumatların əhatə dairəsini artırmaq üçün aşağıdakı məlumatlar ictimailəşdirilə bilər:

- Bütün dövlət qurumlarının satınalma şöbələri barəsində məlumatların Satınalmalar Üzrə Dövlət Agentliyinin saytında yerləşdirilməsi
- Dövlət Qurumlarının satınalma planlarının və büdcəsinin elan edilməsi
- Bütün tender elanları və tender sənədlərinin elan edilməsi
- Tender görüşlərinin gedişi barəsində protokolun saytda yerləşdirilməsi
- Qalib İddiaçının elan edilməsi və müqavilənin dəyərinin açıqlanması
- Bütün tranzaksiyalar barəsində region, sifarişçi, podratçı və s. kriteriyalar əsasında təhlillərin saytda yerləşdirilməsi

TÖVSIYƏLƏR

- “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna dəyişikliklər edilərək satınalmaların bütün mərhələlərində Tender Komissiyalarının işində kənar ekspertlərin iştirakı məcburi edilməsi;

-
- Prezident və Nazirlər kabinetinə bütün satınalan təşkilatlar tərəfindən təqdim olunan satınalma prosedurları haqqında hesabat, o cümlədən tenderlə bağlı sənədlər, tenderdə rəqabət aparan kontraktorların adları və qalib kontraktorların seçilməsi səbəbləri ictimaiyyətə açıqlanması;
 - Dövlət Satınalmalarının Hesablamalar Palatası tərəfindən qiymətləndirilməsinin aparılması və təkmilləşdirilməsi;
 - E-xidmətlərin təqdim edilməsi prosesi sürətləndirilsin və səmərəli elektron satınalmalar sistemi yaradılmasın;
 - “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanuna¹ müvafiq olaraq dövlət satınalmaları prosesində vətəndaş cəmiyyəti ilə məsləhətləşmələr aparılсын və prosesin qiymətləndirilməsində onun iştirakına imkan yaradılsın.
 - Ən azı bir ictimai əhəmiyyətli layihə Üç tərəfli dürüstlük sazişi (dövlət qurumu-biznes-vətəndaş cəmiyyəti) əsasında təşkil edilsin.

ƏDƏBİYYAT

- Dövlət satınalmaları haqqında Qanun, 29 yanvar, 2002, www.tender.gov.az
- Nazirlər Kabinetinin 235 nömrəli **17 oktyabr** 2012-ci il tarixli Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi Qaydalarının və Elektron xidmət növlərinin Siyahısının təsdiq edilməsi haqqında 191 nömrəli qərara dəyişikliklər edilməsi barəsində qərarı, www.e-qanun.az
- 2012-2015-ci illər üçün Korrupsiyaya qarşı Mübarizə üzrə Milli Fəaliyyət Planının icrasının (2013, sentyabr - 2014, sentyabr arası) qiymətləndirilməsi hesabatı, Bakı, 2015, Konstitusiya Araşdırmalar Fondu və Şəffaflıq Azərbaycanın birgə nəşri
- Milli Şəffaflıq Sisteminin Qiymətləndirilməsi hesabatı, Bakı 2014-cü il, Şəffaflıq Azərbaycan Təşkilatının nəşri
- Curbing Corruption in public Procurement, A Practical Guide, 2014, Transparency International
- Fighting bribery in public procurement in Asia and the Pacific, 2008, OECD
- Integrity Pacts in public Procurement, An implementation Guide, 2013, Transparency International

